

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΕ ΠΙΝΑΚΕΣ ΠΡΟΣ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ

Ελληνιστικά βασίλεια

- Βασίλειο Πτολεμαίων (ή Λαγιδών από τον Λάγο, τον πατέρα του Πτολεμαίου Α'): Αίγυπτος, Κυρήνη, Κύπρος, Κοίλη Συρία, Παλαιστίνη, Ν. ακτή Μ. Ασίας, πόλεις Κοινού Νησιωτών και β. Αιγαίου. Πολλές εξωτερικές κτήσεις χάνονται τον 2ο αι. π.Χ.
- Βασίλειο Σελευκιδών: β. Συρία, ν. Μεσοποταμία, Μ. Ασία, σημερινό Ιράν. Ήδη από τον 3ο αι. π.Χ. χάνονται σταδιακά οι ανατολικές σατραπείες, σύντομη επανάκτηση επί Αντιόχου Γ'.
- Βασίλειο Αντιγονιδών: Μακεδονία, Θράκη, Θεσσαλία και σημαντικές περιοχές της Ν. Ελλάδας.
- Βασίλειο Ατταλιδών: Πρόκειται για το βασίλειο της Περγάμου. Ιδρυτής του ο θησαυροφύλακας του Λυσίμαχου, Φιλέταιρος. Τον τίτλο του βασιλιά παίρνει μόλις το 238 ο γιος του Φιλέταιρου Άτταλος, μετά από τη μεγάλη νίκη του κατά των Γαλατών.

Οι βασικές πρακτικές των ελληνιστικών μοναρχιών

- Α) Ανάπτυξη δεσμών με τον Αλέξανδρο και τον οίκο των Αργεαδών.
- Β) Άνοδος στο θρόνο συνεδεδεμένη με προσωπικά κατορθώματα, δοκιμασίες στο πεδίο της μάχης.
- Γ) Προγραμματική ίδρυση πόλεων με δυναστικές ονομασίες στις περιοχές που θέλουν να εδραιώσουν την κυριαρχία τους.
- Δ) Συμβασιλεία.
- Ε) Επιγαμίες, δεσμοί συγγένειας με άλλες δυναστείες.
- ΣΤ) Λατρεία του Αλέξανδρου μαζί με τους απογόνους της δυναστείας (μόνο Πτολεμαίοι, Σελευκίδες).

Οι αντιπαραθέσεις εντός του ελληνιστικού κόσμου ως τον Α' Μακεδονικό πόλεμο

- Α' Συριακός πόλεμος (275-274)
- Χρεμωνίδειος πόλεμος (268-262?)
- Β' Συριακός Πόλεμος (260-253)
- Γ' Συριακός Πόλεμος (Λαοδίκειος, 246-241)
- Πόλεμος Δημητρίου (239-229)

- Πόλεμος Κλεομένη (229/8-222)
- Συμμαχικός Πόλεμος (220-217)

Οι πόλεμοι του 3ου αι. π.Χ.

3 βασικές ζώνες αμφισβήτησης μετά την παγίωση των ελληνιστικών βασιλείων – συνεχείς εστίες πολέμων:

α) Αιγαίο: μεταξύ Πτολεμαίων – Αντιγονιδών, προστασία του Κοινού των Νησιωτών.

β) Μικρά Ασία: μεταξύ Πτολεμαίων, Αντιγονιδών, Σελευκιδών και Ατταλιδών

γ) Κοίλη Συρία: καταλαμβάνεται από τον Πτολεμαίο το 319, χάνει το β. τμήμα από τον Ευμένη και μετά περνά ολόκληρη στον Αντίγονο. Το 301 περνά το ν. τμήμα στο Πτολεμαίο και μετά γίνεται αντικείμενο 5 πολέμων ως το 200 που ο Αντίοχος γίνεται κύριος της Συρίας και της Παλαιστίνης.

Συνεχώς μεταβαλλόμενες συμμαχίες, ισορροπίες δυνάμεων που προκύπτουν από τα γεγονότα.

Οι συνέπειες των πολέμων

- Οικονομικές συνέπειες

Ληλασίες, επισταθμεία στρατιωτών, αποδιοργάνωση αγροτικών εργασιών, συρρίκνωση εμπορίου, ελλείψεις προϊόντων, αυξήσεις τιμών.

- Κοινωνικές συνέπειες

Συρρίκνωση των αγροτικών οικισμών, εμπόριο σε χέρια λίγων, ατεκνία, ολιγανθρωπία.

Ανθηση του επαγγέλματος των μισθοφόρων.

Ανθηση της πειρατείας.

- Πολιτικές συνέπειες

Προσπάθεια δημιουργίας ενός δικτύου προστασίας μέσω της ασυλίας.

Εναλλασσόμενες φιλίες και συμμαχίες πάνω στην σκέψη «φίλος είναι ο εχθρός του εχθρού μου».

Δημιουργία ομοσπονδιακών κρατών.

Ενίσχυση των οικονομικά ισχυρών στο εσωτερικό των πόλεων.

Ελληνιστικές πόλεις

Στοιχεία διαφορετικότητας

- Χρόνος και συνθήκες ίδρυσης
- Γεωγραφική θέση
- Πληθυσμός

Κοινό υπόβαθρο

- Κτίρια, πολεοδομία
- Τρόπος ζωής
- Θεσμοί - πολίτευμα
- Κοινωνική διαστρωμάτωση
- Δίκτυα σχέσεων

Ελληνιστικές πόλεις: Πολεοδομική οργάνωση / Κτίρια

- Ιπποδάμειο σύστημα
- Κεντρικοί δρόμοι με στοές
- Ανάκτορα (στις βασιλικές πρωτεύουσες)
- Θέατρα, στάδια,
- Γυμνάσια
- Βιβλιοθήκες
- Τείχη

Ελληνιστικές πόλεις: Πολίτευμα-Θεσμοί

- Εκκλησία του δήμου
- Βουλή
- Λειτουργικά αξιώματα
- Αξιωματούχοι-ευεργέτες, πολίτες-ευεργέτες
- Ολιγαρχικοποίηση του πολιτεύματος

Ελληνιστικές πόλεις: Δίκτυα σχέσεων

- Προξενία-ευεργεσία
- Διαιτησία
- Συνθήκες συμμαχίας, συνθήκες ειρήνης
- Αναγνώριση ασυλίας
- Χορήγηση πολιτικών δικαιωμάτων
- Ισοπολιτεία
- Συμπολιτεία
- Συνοικισμός

Ελληνιστικές πόλεις: σχέσεις με ηγεμόνες

- προαγωγή σε πόλη
- συννοικισμός
- υπόδειξη εγγραφής νέων πολιτών
- ασυλία
- αφορολογησία
- άλλες μορφές ευεργεσιών

Η εμφάνιση και η κυριαρχία των Ρωμαίων στον ελληνικό κόσμο

- Α΄ Μακεδονικός Πόλεμος (216-205 π.Χ.)
- Β΄ Μακεδονικός πόλεμος (200-197 π.Χ.)
- Διακήρυξη της ελευθερίας των Ελλήνων στα Ίσθμια το 196 π.Χ.
- Αντιοχικός πόλεμος (192-189 π.Χ.)
- Ειρήνη της Απάμειας (188 π.Χ.)
- Γ΄ Μακεδονικός πόλεμος (172-168 π.Χ.)
- Διαίρεση της Μακεδονίας σε μερίδες (167-148 π.Χ.)
- Επανάσταση του Ανδρίσκου - ίδρυση της ρωμαϊκής επαρχείας της Μακεδονίας (148 π.Χ.)
- Αχαϊκός πόλεμος, ήττα και διάλυση της Αχαϊκής συμπολιτείας (146 π.Χ.)

Μακεδονικές μερίδες (167-148 π.Χ.)

- Η πρώτη μεταξύ Νέστου και Στρυμόνα με Αμφίπολη ως πρωτεύουσα
- Η δεύτερη μεταξύ Στρυμόνα και Αξιού με τη Θεσσαλονίκη
- Η τρίτη στον πυρήνα της παλαιάς Μακεδονίας με την Πέλλα
- Η τέταρτη στην ορεινή περιοχή με την Πελαγονία ως πρωτεύουσα.

Οι Μιθριδατικοί πόλεμοι

Α΄ Μιθριδατικός πόλεμος, 89-85 π.Χ.

Μιθριδάτης Στ' + πόλεις Μικράς Ασίας + Βοιωτία + Αθήνα. Εσπερινοί της Εφέσου. Νικητής ο Ρωμαίος στρατηγός Σύλλας. Ειρήνη του Δαρδάνου.

Β΄ Μιθριδατικός πόλεμος, 83-81 π.Χ. Ξεκίνησε με την εισβολή των Ρωμαίων στο βασίλειο του Πόντου και έληξε με νίκη του Μιθριδάτη Στ' και απώθηση των Ρωμαίων].

Γ΄ Μιθριδατικός πόλεμος, 75-63 π.Χ. Αφορμή το κληροδότημα του βασιλείου της Βιθυνίας στους Ρωμαίους από τον Νικομήδη Δ'. Ο Μιθριδάτης και οι

σύμμαχοί του (μικρασιατικές πόλεις) ηττώνται οριστικά από τους Λούκουλλο και Πομπήιο.

Ίδρυση ρωμαϊκών επαρχιών στην Ελληνική Ανατολή

- Επαρχία της Μακεδονίας, 146 π.Χ.
- Επαρχία της Ασίας, 129 π.Χ. (διαθήκη)
- Επαρχία της Κιλικίας, 80 π.Χ.
- Επαρχία της Βιθυνίας, 76 π.Χ. (διαθήκη)
- Επαρχία Κυρηναϊκής, 74 π.Χ. (διαθήκη)
- Αναδιοργάνωση των επαρχιών Ασίας, Κιλικίας και Βιθυνίας-Πόντου από τον Πομπήιο, 65 π.Χ.
- Επαρχία Κρήτης, 64 π.Χ.
- Επαρχία της Συρίας, 63 π.Χ.
- Επαρχία Αιγύπτου, 31 π.Χ.
- Επαρχία Αχαΐας, 27 π.Χ.
- Επαρχία Γαλατίας, 25 π.Χ.

Η νομική θέση των πολιτικών κοινοτήτων εντός των επαρχιών

- civitates foederatae (Αθήνα, Επίδαυρος, Τροιζήνα, Νικόπολη, Θύρρειον)
- civitates liberae et immunes (Παλλάντειον, Σπάρτη, Κόρινθος, Αμφισσα, Δελφοί, Ελάτεια)
- civitates liberae (Μεθώνη, Αίγινα, Μινώα, Πλαταιαί, Τανάγρα, Θεσπιαί, Κέρκυρα, Κεφαλληνία)
- civitates stipendiariae
- coloniae romanae (Κόρινθος, Βουθρωτός, Κασσάνδρεια, Δίον, Λάμψακος, Ηράκλεια, Σινώπη, Κνωσός, Δυρράχειο, Βύλλις, Σάλονα, Πέλλα, Φίλιπποι, Δύμη, Απάμεια, Πάριον)

Οι συνέπειες των κατακτήσεων για τους Ρωμαίους κατακτητές

- Οικονομικές-κοινωνικές συνέπειες: μείωση αριθμού μικρογαιοκτημόνων, αύξηση μεγαλογαιοκτημόνων και πλουσίων (latifundia), αλλαγή καλλιεργειών, νέοι τρόποι πλουτισμού, αύξηση δούλων.
- Πολιτικές συνέπειες: αύξηση πελατειακών σχέσεων και δύναμης στρατηγών, διατάραξη σχέσεων με Ιταλούς συμμάχους.

- Πολιτικά επακόλουθα: Γράκχοι, στάσεις δούλων, εμφύλιοι, αλλαγή πολιτεύματος.

Ρωμαϊκοί εμφύλιοι πόλεμοι

- A) Συμμαχικός/Ιταλικός πόλεμος (91-88 π.Χ.). Οι Σύμμαχοι διεκδικούν δικαίωμα Ρωμαίου πολίτη. Συμβιβασμός (lex plautia papiria).
- B) Εμφύλιος Μάριου-Σύλλα (88-87 & 82-1 π.Χ.)
- Γ) Εμφύλιος Πομπηίου-Καίσαρα (63-44 π.Χ.)
- Δ) Εμφύλιος Αντώνιου και Οκταβιανού (44-31 π.Χ.)